

DUM č. 1 v sadě

34. Inf-10 Praktická typografie s LO Writer/MS Word

Autor: Lukáš Rýdlo

Datum: 30.01.2014

Ročník: 4AV, 4AF

Anotace DUMu: Přehled pravidel typografie v oboustranné skládačce. Terminologie, stručné dělení fontů, obecná a typografická pravidla, některé časté chyby.

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Typografická pravidla

- Datum
 - nepíší se nuly před jednociferné hodnoty, za číslovky se píše tečka a nezlomitelná mezerka, je vhodné používat slovní označení měsíců
 - **správně: 1. ledna 2009, 3. 2. 2008**
 - *špatně: 01.02.2008, 1.2.2008*
- Čas
 - mezi hodiny a minuty se píše tečka, před jednociferný počet hodin se nepíše nula, dvojtečka se píše mezi minuty a sekundy
 - **12.05, 3.45 (3 hodiny, 45 min), 3:45 (3 minuty, 45 sekund)**
- Jednotky a stupně
 - **10 V – deset voltů, ale 10V – desetivoltový, 12° – dvanáctistupňový, 12 °C – dvanáct stupňů Celsia** (opět se použije nezlomitelná mezerka)
- Lomítka a závorky bez mezer
 - **1/2, 5 km/h, (text), špatně: 1 / 2, km / h, (text)**
- Pomlčka, spojovník, minus (—)
 - „-“ je spojovník, sázíme bez mezer, použije se ve např. **zda-li , Brno-venkov, Frýdek-Místek**
 - „-“ je pomlčka, běžně se sází s mezerami (víme – jak bylo řečeno – zajímavé věci), pokud znamená rozsah (**50–60**) nebo „versus“ (**Sparta–Slavie**), pak bez mezer
 - „-“ je mínus, sázíme bez mezer: -5 °C , vložíme jako symbol (je výš než pomlčka, kvůli výšce číslovek)
- Procenta
 - **5% – pětiprocentní, 5 % – pět procent, nikdy ne 5%-ní!**
- Interpunkce

- vždy s mezerou za (čárkou, středníkem, vykřičníkem, otazníkem, dvojtečkou)
- Uvozovky
 - české jsou typu 9966 a sází se jako závorky těsně kolem slova:
 - **„těsně“**
 - *špatně "uvozovky", „ uvozovky “*
- Předložky
 - neslabičné (k, s, v, z), event. jednopísmenné slabičné (o, u) nemají zůstat na konci řádky, sázíme za ně proto nezlomitelnou mezeru
- Zkratky
 - píše se za ně tečka a mezerka, včetně titulů (neměly by zůstat na konci řádku), některé neobsahují mezeru!
 - **ing. Vomáčka, apod., tj., tzv.**
- Čísla
 - velká čísla oddělovat po trojicích nezlomitelnou mezerou, desetinná čísla s čárkou, malá čísla v souvislém textu lépe slovně
 - **123 000; 23,5**
- Telefonní čísla
 - oddělovat po trojicích (event. dvojicích) nezlomitelnou mezerou
 - **777 666 555**
- Řadové číslovky
 - se píší s tečkou, nedoplňuje se žádné „-tý“, „-tí“ apod.
 - **Dožil se 6 let.** (nikoliv 6ti ani 6-ti)
Stál 6. v řadě. (nikoliv 6tý ani 6-tý)
- Pokud věta končí např. zkratkou, za níž je tečka, nepíše se už další tečka jako konec věty.
- Pokud je v závorkách/uzovkách celá věta, je v nich i tečka za větou. Pokud jen pár slov, zůstane interpunkce mimo závorky.

Některé časté chyby

- Za nadpisem už nepíšeme dvojtečku.
- Začíná-li věta velkým písmenem, musí končit tečkou (či jinou interpunkcí). Výjimkou jsou nadpisy.
- Pokud u odrazek nepíšeme velká písmena, nejedná se o větu a nekončí tedy interpunkcí.
- Kontrolujeme jazykovou správnost dokumentu (na internetu <http://www.pravidla.cz/> nebo <http://prirucka.ujc.cas.cz/>):
 - **standardní** – podle standardu, obvyklý
 - *standartní* – nesmyslné slovo, „t“ je jen ve slově standarta = prezidentský vlajka
 - jí nebo ji – správné délky samohlásek: Koupil jsem **jí** kytku a dal jsem **ji** do vázy. Koupil jsem jí (tu kytku) a dal jsem jí (komu) do vázy.
 - mě vs. mně, **abychom** vs. *abysme* nebo *abychom*
- Rozlišujeme, co jsou slova a co zkratky:
 - viz příklad – starý rozkazovací tvar slova vidět (v mn. čísle vizte) není zkratkou a nepíšeme tečku
 - ad 1) – slovo ad je latinská předložka „k“, nepíšeme tečku (a nemá dvě „d“ jako anglické add, se kterým nesouvisí)
- Pokud nějaké písmo (font) neobsahuje (některé) české znaky, pak jej nepoužíváme vůbec (ani v nadpisech), přestože se nám líbí.
Přiliš žlutoučký kůň upěl.
- První řádek odstavce neodsazujeme tabulátorem ani mezerou, ale nastavíme odsazení ve stylu odstavce.

Zdroje

- <http://www.typo.cz/databaze/pravidla-a-nazvoslovi/>
- <http://www.typomil.com>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Typografick%C3%A9_rady
- autorova zkušenost